

Vannressursforvaltning — Perspektiver frem mot år 2 000

Av Tor Østborg

Tor Østborg er plan- og utbyggingssjef i Buskerud fylkeskommune.

Innlegg holdt på møte i Norsk Forening for Vassdragspleie og Vannhygiene 30. november 1978.

Vannressursforvaltning

er et nytt begrep i Norge. Tradisjonelt er forvaltningen bygd opp omkring de enkelte bruksinteresser, og det er først i de senere år at ressursaspektet som sådant er trukket med i vurderingene. Nye kunnskaper og erfaringer påvirker holdninger og gir grobunn for et mer nyansert syn på underliggende forhold. Vi har blitt smertelig klar over at det selv for våre større vannforekomster er gitt kvalitative og kvantitative grenser, som ikke kan overskrides uten varige skadevirkninger. Samtidig er det økende interesse for bevaring av forekomster i naturlig tilstand av hensyn til rekreasjon og trivsel og med tanke på større valgfrihet for senere disposisjoner.

Voksende forståelse for ressurs situasjonen generelt og bevisstgjøring av nye brukergrupper har avdekket behov for forvaltningsformer som i større grad kan vareta helhetssynet i ressursdisponeringen. Holdningsmessig er vi på veg over fra rent bruksorientert mot mer ressursorientert vannforvaltning. Det gjenstår å organisere forvaltningen på en måte som

sikrer at ny viten og nye holdninger kan fanges opp og innarbeides i løpende planleggings- og beslutningsprosesser.

Regjeringens beslutning om å opprette et eget utvalg for samordning av vannressursforvaltningen markerer en foreløpig milepæl i denne utviklingen, og bør spore til fortsatt innsats fra deres side som har bidratt til utviklingen så langt, bl.a. gjennom den forening som står som arrangør av kveldens møte.

Utvalget for samordning av vannressursforvaltningen ble oppnevnt ved Kongelig resolusjon av 30.6. 1978 med representanter for Miljøverndepartementet, Olje- og energidepartementet, Sosialdepartementet, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Landbruksdepartementet og Industridepartementet.

Utvalget har i alt 13 medlemmer.

Sekretariatet er lagt til Miljøverndepartementet v/Ressursavdelingen.

Sekretariatet har i startfasen vært forsterket gjennom organisert bistand fra andre instanser, i første rekke fra andre avdelinger i Miljøverndepartementet, fra NIVA og NVE.

Miljøverndepartementet har i sitt foredrag til resolusjonen bl.a. vist til St.meld. nr. 25 for 1977-79 «Om regional planlegging og forvaltning av naturressursene»

og sitert et avsnitt fra kap. 2, som jeg skal få referere:

«Den løpende forvaltning av de forskjellige ressurskategorier hører under fagdepartementene. Miljøverndepartementet og de respektive fagdepartementer skal i fellesskap fremskaffe nødvendige oversikter over ressurs situasjonen og påse at planer og tiltak undergis tilfredstillende ressurspolitiske vurderinger spesielt gjennom behandling i Det interdepartementale samordningsutvalget for ressursforvaltning, miljøspørsmål og regional planlegging. Ressurspolitiske hensyn forutsettes å inngå i premisene for virksomheten innen alle berørte forvaltningsområder.»

Departementet fremholder vannressursforvaltningen som en viktig del av den samlede naturressursforvaltning, med nær tilknytning til den regionale planleggingen. Samordningsoppgavene på dette området antas å bli meget arbeidskrevende og i særlig grad preget av faglige avveininger. Regjeringen har derfor i samsvar med departementets tilråding besluttet å forsterke Det interdepartementale samordningsutvalg med et særskilt utvalg for vannressursforvaltning.

Utvalget skal fungere som et sentralt faglig samordende organ og rådgiver for Samordningsutvalget i spørsmål vedrørende forvaltning av vannressursene.

Hovedoppgaven vil være å initiere, koordinere og gjennomføre langsiktige oppgaver. Det er også pekt på at utvalget bør kunne fungere som kontaktorgan mellom berørte departementer for drøfting av aktuelle spørsmål innen vannressursforvaltningen.

Det er bestemt at Vannressursutvalget skal ha samme funksjonstid som Samordningsutvalget. Den første oppnevningen gjelder derfor frem til 1. juli 1982.

Vannressursutvalget er i mandatet pålagt en rekke konkrete oppgaver, bl.a. skal utvalget

- a) utarbeide en samlet plan for landets vannforsyning, med oversikt over dagens situasjon, vurdering av fremtidige behov og mål, utredning av virkemidler og handlingsprogram m.v. Arbeidet skal lede frem til en stortingsmelding om vannforsyningen.
- b) vurdere spørsmål om disponering av grunnvannsreserver og legge grunnlag for avveining av brukerinteresser som knytter seg til disse.
- c) klargjøre ulike brukerinteresser i viktige vassdrag, så som kraftutbygging, naturvern hensyn, friluftaktiviteter, landbruks- og fiskeinteresser, ferdsel, vannforsyning, resipientforhold, kulturminnevern osv.
- d) vurdere spørsmål om senkningssaker og vanningsproblemer i landbruket.
- e) utredet spørsmål om behandling av vannressurser i den regionale planlegging, herunder fremme forslag til metoder og retningslinjer for vannbruksplaner.
- f) videreføre St.meld. 107 for 1975-76 med sikte på et handlingsprogram for begrenning av vannforurensninger for perioden etter 1980.
- g) vurdere metoder, retningslinjer og virkemidler for den samlede vannressursforvaltningen med sikte på forslag til samordning og effektivisering av organisasjon, lovgrunnlag, saksbe-handlingsregler m.v.

Om arbeidsmåten sier mandatet at vannressursutvalget ikke skal overta oppgaver som er tillagt andre organer, men

basere sine vurderinger og forslag på eksisterende materiale og på arbeid som utføres av andre. Forutsetningen er at berørte organer stiller alt relevant materiale til disposisjon for utvalget, som ellers kan gjennomføre nødvendige supplerende utredninger i samråd med vedkommende organer.

Tiden tillater ikke noen detaljert redegjørelse for arbeidet så langt. Kort fortalt har utvalget vært opptatt av å skaffe seg best mulig oversikt over dagens situasjon, og har drøftet hovedpunkter i et arbeidsprogram for den nærmeste tiden fremover.

Et første arbeidsdokument kalt «Offentlig organisasjon av vannressursforvaltning — statusrapport 1978» har vært ute til bearbeiding i de berørte organer. Etter ny gjennomgåelse i utvalget vil oversikten bli publisert som en første arbeidsrapport fra utvalget, etter planen i løpet av inneværende år.

Vedtatt arbeidsprogram aktes også publisert som utvalgsrapport. Det tas sikte på en konsentrering av innsatsen om et par høyt prioriterte hovedoppgaver og en fra starten av mer begrenset aktivitet på de øvrige punktene.

Utvalget mener at arbeidet bør få en viss publisitet og legger opp til aktiv informasjon — gjennom en rapportserie som antydnet, ved deltakelse i møter og konferanser og på annen måte.

Jeg nevnte innledningsvis at nye erkjennelser og holdninger har gitt grunnlag for et mer nyansert syn på tradisjonelt forvaltningsopplegg. La meg som avslutning føre dette litt videre:

Vi er alle klar over at det kan rå et utpreget konkurranseforhold mellom ulike

former for utnyttelse og vern av våre vannforekomster. Det ligger i forutsetningen om en ressursorientert forvaltning at den skal tilstrebe en langsiktig balanse mellom naturprosesser og samfunnsaktiviteter. Dette krever en forsvarlig avveining av planer og tiltak også på kort sikt. Skal vi få til dette, er det om å gjøre å unngå markering av konfliktholdninger i utgangspunktet.

Utvalget ser det som viktig for sitt arbeid å kunne enes om en grunnholdning til samordningsoppgavene som går ut på at alle planer for ressursdisponering, vernetiltak og utbygging i et vassdrag i utgangspunktet må registreres som uttrykk for legitime ønsker og behov og ha krav på den samme behandling, og som erkjenner at særinteresser ikke kan skjermes og rendyrkes hver for seg hvis samordningen skal bli effektiv og sikre ønsket balanse.

Mandatet tar opp spørsmål om behandlingen av vannressursene i den regionale planleggingen. Personlig ser jeg det slik at en klar forankring av vannressursforvaltningen i det overordnede plan- og forvaltningssystemet, er en helt avgjørende forutsetning for at de langsiktige intensjonene skal kunne realiseres.

Selvsagt er det viktig — og på kort sikt en stor nok oppgave i seg selv — å utvikle metoder for bedre samordning innenfor vannressursforvaltningen. På den annen side vil bestrebelsene ha begrenset effekt hvis det ikke lykkes å bringe vannressursforvaltningen inn i et overordnet behandlingsmønster og gjøre ressursavveiningene til en del av de sentrale beslutningsprosesser i samfunnet.